

### 3.

## Met Krol op campagne

In april 2012 wordt duidelijk dat coalitiepartijen CDA en VVD geen overeenstemming met gedoogpartner PVV weten te bereiken over het terugdringen van het begrotingstekort. Onder meer over de pensioenleeftijd zijn de partijen onderling hopeeloos verdeeld: VVD en CDA willen die verhogen, de PVV heeft daar grote moeite mee. Rutte biedt het ontslag van zijn kabinet aan. Op 12 september zullen nieuwe verkiezingen plaatsvinden, ruim anderhalf jaar eerder dan wanneer het kabinet de hele rit had uitgezet.

### **Krol lijsttrekker**

Nagel ziet in Henk Krol, de mediagenieke knuffelbeer die het goed heeft gedaan bij de provinciale verkiezingen, ook landelijk een potentieel stemmenkanon. Opnieuw wordt Krol door hem voor een voldongen feit gesteld. 'Hij had mij in zijn hoofd als lijsttrekker en had net als bij de Statenverkiezingen iedereen al ingeseind over mijn kandidatuur, behalve mij.' Krol heeft minder bedenkingen dan toen hij als provinciale lijsttrekker werd gevraagd. 'In Den Haag zag ik wél mogelijk-

heden om iets voor onze doelgroep te bereiken, dus ik hoefde niet lang na te denken.' Hij wordt vast klaargestoomd voor de verkiezingsstrijd en in juli benoemt het congres hem officieel tot lijsttrekker. Tegenkandidaten zijn er niet.

Is Krol werkelijk begaan met ouderen of staat hij vooral zelf graag in de spotlights, vraagt *de Volkskrant* zich hardop af naar aanleiding van zijn benoeming. Zijn kandidatuur komt voort uit betrokkenheid én ijdelheid, zeggen oud-vvd-partijgenoten. Voormalig vvd-leider Ed Nijpels: 'Henk is iemand die graag opkomt voor groepen die in de hoek zitten.' Zijn voorganger Wiegel is sceptischer: 'Henk Krol kan het heel goed met zichzelf vinden.' Het *AD* houdt het erop dat hij een 'bevlogen ijdelruit' is.

Nu de lijsttrekker bekend is, kan de rest van de lijst worden samengesteld. Norbert Klein, voorzitter van de partijafdeling Gelderland, krijgt een telefoontje van Nagel, die hem tot zijn verbazing mededeelt dat de kandidaatstellingscommissie met hem wil praten over het innemen van de tweede plek op de lijst. De voormalig subsidieadviseur en Pink Floyd-fan heeft al enige ervaring als volksvertegenwoordiger: hij zat voor de vvd in de Nijmeegse gemeenteraad en was voor die partij jarenlang lid van Provinciale Staten. Dat hij uit dezelfde bloedgroep komt als Krol, die immers ook voor de vvd actief was, is blijkbaar geen beletsel. Op een mooie zomeravond nodigt de lijsttrekker zijn nummer twee en diens vrouw uit voor een ontspannen kennismaking bij hem thuis in Eindhoven.

Op nummer drie staat Martine Baay, secretaris van het landelijk partijbestuur en vertrouweling van Nagel. Voor 50PLUS-begrippen is de vierenvijftigjarige juriste een jonge kandidaat.

## 50 Pluspunten

Volgens het verkiezingsprogramma *50 Pluspunten* komen mensen die op een onbezorgde oude dag hadden gerekend in Ne-

derland bedrogen uit. 'Pensioenen worden al jaren niet meer geïndexeerd en de komende jaren in veel gevallen zelfs gekort. De AOW is achtergebleven bij de loonontwikkeling en zal de komende jaren op de nullijn blijven, terwijl de prijzen en de btw wél omhoog gaan.' Andere partijen hebben de anderen 'volledig in de steek gelaten. Ze vormen een machteloze groep. Ze kunnen niet staken en zijn voor veel werkgevers niet interessant. Daarom zal het plukken van de machtelozen ook de komende jaren doorgaan.' Het verkiezingsprogramma stelt dat de ouderen de laatste jaren het meest in koopkracht hebben ingeleverd. Een bewering die overigens niet wordt gestaafd door berekeningen van het Centraal Planbureau.

Het programma wijst de lezer erop dat de laatste drie regeringen afhankelijk waren van de steun van kleine partijen. 'Dat kan de komende vier jaar weer het geval zijn.' Maar 50PLUS zal een volgend kabinet alleen steunen als er genoeg voor ouderen wordt gedaan. De partij eist 8 procent vakantiegeld voor AOW'ers ('Hierover valt niet te onderhandelen'). De verhoging is broodnodig, vindt de partij, want veel vijftenzestigplussers gaan nooit op vakantie wegens geldgebrek of een slechte gezondheid. De AOW wordt, als het aan de partij ligt, welvaartsvast en gaat gelijk op met de loonontwikkeling.

50PLUS wil geen verhoging van de AOW-leeftijd. Waarom aan de ene kant ouderen verplicht langer laten doorwerken terwijl aan de andere kant vijftigplussers en anderen zonder werk nauwelijks aan een baan kunnen komen? Over verhoging van de AOW- en pensioenleeftijd kan pas zinnig worden gesproken als er veel meer banen zijn. Het programma pleit voor een hogere rekenrente voor pensioenen en flexibele pensionering. Vijftigplussers zonder werk moeten weer een eerlijke kans op de arbeidsmarkt krijgen, onder meer door fiscale voordelen voor werkgevers en door het ontslagrecht niet te versoepelen. Een coördinerend minister voor Ouderenbeleid moet een en ander in goede banen leiden.

Ouderenbelangen staan centraal, maar in het 'totaal-programma' neemt de partij ook over andere kwesties een standpunt in. Volgens Norbert Klein, die in de programma-commissie zat, was dat bij het opstellen van het verkiezings-programma een van de weinige punten van discussie geweest: hoe breed zetten we het neer? Het aantal ambtenaren moet via natuurlijk verloop worden verminderd. Verder wil de partij gratis openbaar vervoer buiten de spits, afschaffing van de Eerste Kamer en directe verkiezing van burgemeester en commissaris van de Koningin. Daarnaast heeft de partij een origineel idee om te voorkomen dat gemeenteraadsverkiezingen worden gekaapt door landelijke politici. Houd de verkiezingen niet op één dag, maar in zesentwintig opeenvolgende weken op alfabetische volgorde van gemeente: Amsterdam in week één, Zaanstad in week zesentwintig. Opmerkelijk: terwijl 50PLUS nog maar moet afwachten of ze zelf in de Kamer komt, pleit ze voor een kiesdrempel van 3 procent 'om de slagkracht van de regering en het parlement te vergroten'.

### **'Ja dat is Henkie'**

Meteen na het partijcongres van juli stort de partij zich in de campagne. Een maand eerder dan de concurrentie. Ouderen gaan buiten de schoolvakanties op vakantie en zijn dus gewoon bereikbaar, redeneert Nagel. In de peilingen staan ze op twee zetels, maar hij ziet potentie voor vijf tot zeven. Vijftigplussers maken inmiddels de helft van alle kiesgerechtigden in Nederland uit en de partijvoorzitter ziet onder hen veel onvrede.

Budget is er nauwelijks, herinnert campagneleider Dick Schouw zich. 'We hadden 50.000 euro bij elkaar gesprokkeld. Door het krappe budget moesten vrijwilligers zelfs hun eigen campagnejassen betalen.' Het is behelpen, maar dat heeft ook

zo zijn voordelen, volgens Schouw. 'Het geeft commitment. Wat je gratis krijgt, heeft minder waarde.' De campagne moet het hebben van enthousiaste vrijwilligers, goodwill en het netwerk van de partijtop. Een goede relatie van Krol sponsort een enorme autobus. Daarmee trekken ze het land door om met kiezers in gesprek te gaan.

'Blijf van mijn pensioen af', luidt de slogan die Nagel voor de campagne heeft bedacht. Schouw vindt het maar niks en verandert hem halverwege de campagne in '50PLUS geef ouderen een stem'. Nagel heeft zijn twijfels. Wie verandert er nou halverwege de campagne zijn slogan? Maar Schouw heeft de nieuwe tekst inmiddels met koeienletters op de campagnebus laten aanbrengen. Ook bij latere verkiezingen wordt de leus gebruikt. 'Ze hebben nooit een betere kunnen bedenken.'

Krol geniet zichtbaar van het campagnevoeren. Met zijn charme neemt de aimabele lijsttrekker kiezers voor zich in. En ook al is hij dan geen groot deskundige op het gebied van pensioenen of AOW, hij weet de boodschap van de partij op een pakkende en begrijpelijke manier over het voetlicht te brengen. Hij vliegt van marktplein naar bejaardenhuis: flyers uitdelen, een gesprekje, een bemoedigend schouderklopje en hup, door naar de volgende locatie. In een moordend tempo doet hij zo alle provincies aan in een outfit die niet gemaakt is voor de zomerse campagne. In het witte, niet ademende partijwindjack heeft hij het bloedheet.

Brievenbussen van bejaardencentra en zorginstellingen worden intussen door talloze vrijwilligers gevuld met 50PLUS-kranten. Een van die vrijwilligers is Peter Pellenkoff uit Almere. Hij heeft net gehoord dat zijn vrouw ongeneeslijk ziek is maar gaat toch door met campagnevoeren. Kort nadat hij partijkranten heeft opgehaald, wordt hij gevonden naast zijn fiets. Een hartstilstand is hem fataal geworden. De campagne gaat door, laat Krol weten. 'Hij zou niet anders hebben gewild.' Wel laat de lijsttrekker een debat schieten om de cre-

matie te kunnen bijwonen. ‘Op zulke momenten begrijp je dat het niet gaat om het bestuur, niet om de lijsttrekker, maar om de mensen waar je het echt voor doet.’

De partij heeft het geluk dat de verkiezingen vallen in de week waarin de jaarlijkse 50PlusBeurs in de Utrechtse Jaarbeurs plaatsvindt. Hier zijn de potentiële kiezers handzaam bijeen en concurrentie is er nauwelijks, alleen de SP en de SGP bemannen er ook een stand. Ook in andere jaren is de partij trouw op de beurs aanwezig, met een steeds grotere stand.

Een bijzonder punt van aandacht voor het campagne team zijn de stemwijzers. Steeds meer kiezers laten hun keuze mede afhangen van de uitkomst van deze onlinehulpmiddelen. Nagel beseft dat het zaak is hier slim gebruik van te maken. Daar is volop ruimte voor, want lang niet alle antwoorden zijn één op één af te leiden uit het beknopte verkiezingsprogramma. Bij vragen die niet over de speerpunten van 50PLUS gaan, gaat Nagel zo veel mogelijk voor antwoorden waarvan hij verwacht dat een meerderheid van de kiezers er hetzelfde over denkt. Als de stemwijzerorganisatie vervolgens om een onderbouwing vraagt, laat hij weten dat dit een ‘bestuursbesluit’ was. Norbert Klein, nummer twee op de kieslijst: ‘Hij heeft hier heel enthousiast aan gewerkt en het werkte. De bekende priester Antoine Bodar bijvoorbeeld, kwam tot zijn eigen verbazing bij 50PLUS uit toen hij de stemwijzer invulde.’

Omdat 50PLUS voor de eerste keer meedoet aan de Tweede Kamerverkiezingen, moeten in alle kiesdistricten ondersteunende handtekeningen verzameld worden. Een formaliteit, maar wel een belangrijke. Even dreigt het mis te gaan. Schouw: ‘Nagel stuurde een mail met de kop “Groot alarm”, want we dreigden de benodigde handtekeningen niet tijdig rond te hebben. Toen hebben we een tandje bijgezet en zijn hiervoor zelf op pad gegaan.’ Zelfs op Bonaire weet de partij na tussenkomst van de plaatselijke gouverneur de benodigde handtekeningen bij elkaar te scharrelen. Krol beklagt zich in

*De Telegraaf* achteraf over de papierwinkel. 'In een paar dagen tijd moeten we op krakkemikkige openingstijden ondersteuningsverklaringen inleveren, terwijl we al 3500 leden hebben en ambtenaren vaak niet eens weten wat de bedoeling is. Het is in alle kiesdistricten een grote janboel.' Volgens hem doen de gevestigde partijen er met deze bureaucratie alles aan om nieuwelingen buiten de deur te houden.

De regie van de verkiezingscampagne ligt in de praktijk bij Nagel, stelt Norbert Klein achteraf vast. 'Die trok achter de schermen aan de touwtjes. Dick Schouw was alleen in naam campagneleider. Hij heeft weliswaar veel gedaan, maar vooral op praktisch niveau. Hij reed stad en land af om affiches af te leveren.' Nagel kan zich bijna tien jaar later zelfs niet meer herinneren dat Schouw campagneleider was. 'Dat zou ik moeten nakijken. Hij deed wel veel.' Nagel vindt het vanzelfsprekend dat hij als partijvoorzitter met het hoofdbestuur sturing geeft. Aan advertenties en radio- en tv-spotjes komt Schouw helemaal niet te pas. Nagel: 'Ik heb veertig jaar media-ervaring. Van twee kanten. Ik zat al in het campagne-team van Joop den Uyl en als hoofd informatie van de VARA organiseerde ik verkiezingsdebatten. Ik wist waaraan je moest voldoen.' Hij besluit tegen de zin van Schouw een aanzienlijk deel van het toch al krappe campagnebudget te bestemmen voor een paginagrote krantenadvertentie over pensioenen in *De Telegraaf*, vlak voor de verkiezingen. Schouw: 'Hij hing aan strategieën uit het verleden. In zijn PvdA-tijd was zo'n advertentie de finale slag om stemmen binnen te halen.'

Al moet Schouw beamen dat zo'n advertentie een van de weinige opties was om überhaupt prominent in de krant te komen. 'We hadden de media tegen. *De Telegraaf* bijvoorbeeld vond zo'n ouderenpartij maar niks en had een oekaze afgekondigd: wij gaan het woordje 50PLUS *never nooit* in onze krant zetten. Ze hadden zelfs de advertentie bijna geweigerd. Ga maar zoeken: tot op de dag van de verkiezingen hebben

ze nooit iets over 50PLUS geschreven. Ze hebben dit volgehouden tot Krol in de Kamer werd gekozen.' Veel is er inderdaad niet te vinden over 50PLUS in de archieven van de krant van wakker Nederland. Maar als sprake was van een oekaze, zijn er toch wat artikeltjes tussendoor geglipt. Zo doet Henk Krol in de krant van 4 september zijn beklag over de geringe media-aandacht en mag hij uitleggen waarom er een aparte ouderenpartij nodig is.

Voor de verkiezingsavond, woensdagavond 12 september, heeft 50PLUS het Amsterdamse Victoria Hotel geboekt. Een toepasselijke naam, vinden ze, want welk zetelaantal er ook uit komt: een victorie zal het zijn voor de nieuwkomers. In ruil voor de extra naamsbekendheid die de verkiezingsavond het hotel zal geven, heeft Krol bij de hoteldirectie een zacht prijsje kunnen bedingen. Partijgenoot Adriana Hernández, tevens geliefde van campagneleider Schouw, tekent voor de regie. De van oorsprong Mexicaanse heeft er enige ervaring mee: in haar vaderland produceerde ze voor televisie een politiek praatprogramma. Als ze van het hotel de keuze krijgt tussen twee ruimtes, gaat ze voor de kleinste, want ze weet: dan lijkt het voller en dat doet het goed op tv. Nagel denkt er anders over. Hij vreest dat de meer dan honderddertig genodigden plus pers niet gaan passen. Een paar uur voor ze live gaan, verzoekt hij haar om alles te verkassen naar de grotere zaal. Ook nadat Hernández er een hotelmedewerker bij heeft geroepen die bevestigt dat het past, blijft de voorzitter bij zijn standpunt. Pas nadat campagneleider Schouw en anderen op hem in hebben gepraat, legt hij zich erbij neer. Hernández: 'Jan heeft moeite met loslaten.'

Die avond ploppen de champagnekurken. De eerste exit-poll voorspelt drie zetels. Niet te vroeg juichen, waarschuwt Nagel als de aanwezigen de nummer drie, Martine Baay, al beginnen te feliciteren. Hij weet dat het erom spant en het kwartje ook de andere kant op kan vallen. Dat blijkt bij de

tweede exitpoll al het geval. Uiteindelijk geven ruim 180.000 kiezers hun vertrouwen aan de partij, waarmee ze net tekortkomen voor een derde zetel en uitkomen op twee. Een voor Krol en een voor Norbert Klein, die tot ergernis van Nagel pas in de loop van de avond is komen opdagen. Dat ze met deze uitslag onder de kiesdrempel blijven die ze in hun eigen programma voorstellen, mag de pret niet drukken.

Om de feestvreugde verder te vergroten is het zestienkoppige meisjeskoor Sweet Sixteen, dat in 1972 stopte, uit de motenballen gehaald. De naam van het koor is toepasselijk, want door de nogal ongunstig uitgevallen loting prijkt 50PLUS als lijst 16 op het stembiljet. Voor de gelegenheid hebben de meisjes op leeftijd hun hit 'Peter' uit 1960 in een nieuw jasje gestoken. Ze zingen de lijsttrekker uit volle borst toe op een aangepaste tekst.

Wie maakt dat ik niets meer lust  
 Wie verstoort mijn rust  
 Ja dat is Henkie, ja dat is Henkie

De tekst blijkt wonderwel van toepassing op voormalig Mr. *Gay Krant*.

Henkie vindt de meisjes dom  
 Kijkt niet naar ze om  
 Want zo is Henkie, want zo is Henkie

Over het uitnodigen van Sweet Sixteen is goed nagedacht: het optreden moet laten zien hoe gezellig het bij 50PLUS is. De missie slaagt, want de hossende 50PLUS'ers halen de journaals. Schouw: 'Het kostte 500 euro. Niet meer dan een onkostenvergoeding, maar Nagel vond het onzin om dat hieraan uit te geven. Ik vond het belangrijk en zei dat ik het desnoods zelf betaalde.' Als Schouw de volgende dag zijn koffers in de auto

zet, komt een medewerkster van het hotel naar buiten. ‘Bent u van 50PLUS? Wat is dat een gezellige partij! Als ik dat geweten had, had ik op jullie gestemd.’ Schouw is ervan overtuigd dat ze een derde zetel hadden gehaald als ze de gezelligheidskaart ook eerder in de campagne hadden gespeeld. Ook Nagel ziet dat het dameskoor goed heeft uitgepakt en betaalt de rekening alsnog. Schouw: ‘Bij Jan moet je dingen gewoon doen. Als je erom gaat vragen wordt het niks.’